

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.3.21>

ALTERNATYWNE ROZWIĄZANIE SPORÓW PUBLICZNOPRAWNYCH W POSTĘPOWANIU ADMINISTRACYJNYM PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ (NA PRZYKŁADZIE REPUBLIK GRUZJI I MOŁDAWII)

Inna Proskuriakova

*aspirant Katedry Administracji Publicznej i Administracji
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)*

ORCID: 0000-0002-5734-4352

e-mail: InnaProskuriakova77@ukr.net

Adnotacja. W artykule przedstawiono wyniki porównawczej analizy prawnej norm obowiązującego prawa Republik Gruzji i Mołdawii w kwestiach alternatywnego rozwiązywania sporów publicznoprawnych w postępowaniu administracyjnym. W analizie orzeczeń sądowych autor podjął próbę zrozumienia wspólnych cech rozwojowych. Szczególną uwagę autor zwraca na wspólne przejawy nihilizmu prawnego i podejmuje próbę zrozumienia zaistniałej sytuacji. Badacz analizuje odpowiednie kodeksy, ustawy i regulaminy Republik Gruzji i Mołdawii, które w dużej mierze sprowadzają do negocjacji istotę alternatywnego rozwiązywania sporów publiczno-prawnych w postępowaniu administracyjnym. Podczas wywiadu naukowego okazało się, że dla Republiki Gruzji nieodłączną jest specjalna terminologia prawna – ugoda i mediacja, ugoda jako rodzaj umowy administracyjnej. Ponadto autor wymienia inne cechy alternatywnego rozwiązywania sporów, które dotyczą jego uczestników, decyzji, kosztów lub cech postępowania administracyjnego.

Słowa kluczowe: alternatywne rozwiązanie, spór publicznoprawny, postępowanie administracyjne, Republika Gruzji, Republika Mołdawii, zgoda, mediacja, negocjacje, nihilizm prawny, terytoria okupowane.

ALTERNATIVE RESOLUTION OF PUBLIC DISPUTES IN THE ADMINISTRATIVE JUDICIARY OF THE COUNTRY-ASSOCIATED MEMBERS OF THE EUROPEAN UNION (ON THE EXAMPLE OF THE REPUBLICS OF GEORGIA AND MOLDOVA)

Inna Proskuriakova

*Postgraduate Student at the Department of Public Administration
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-5734-4352

e-mail: InnaProskuriakova77@ukr.net

Abstract. The article presents the results of a comparative legal analysis of the norms of the current legislation of the Republics of Georgia and Moldova on the issues of alternative resolution of public law disputes in administrative proceedings. When analyzing court decisions, the author made an attempt to comprehend the general features of development. The author pays special attention to the common manifestation of legal nihilism; an attempt is made to interpret it. Legal nihilism, as one of the forms of manifestations of deformation of the legal consciousness of the population in the temporarily occupied territories or their foreign counterparts. The researcher examines the relevant codes, laws and bylaws of the Republics of Georgia and Moldova, in which, in his opinion, the essence of an alternative solution to public law disputes in administrative proceedings is mainly reduced to negotiations. During the scientific exploration it was found that the Republic of Georgia has a special legal terminology – amicable agreement and mediation. Amicable agreement as a kind of administrative agreement is characteristic of the Republic of Moldova. In addition, the author also named other features of alternative dispute resolution concerning its participants, decisions, costs or peculiarities of administrative proceedings. The promising norms have been identified for consideration as possible ways of borrowing positive experience.

Key words: alternative solution, public law dispute, administrative proceedings, Republic of Georgia, Republic of Moldova, reconciliation, mediation, negotiations, legal nihilism, occupied territories.

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ КРАЇН – АСОЦІЙОВАНИХ ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІК ГРУЗІЯ ТА МОЛДОВА)

Інна Проскурякова

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-5734-4352

e-mail: InnaProskuriakova77@ukr.net

Анотація. У статті представлено результати порівняльно-правового аналізу норм чинного законодавства Республік Грузія та Молдова з питань альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві. Під час аналізу судових рішень автором здійснено спробу осмислення спільних рис розвитку. Особлива увага автором звернена на спільні прояви правового нігілізму та зроблено спробу осмислити ситуацію, яка склалась. Дослідник розглядає відповідні кодекси, закони та підзаконні акти Республік Грузія та Молдова, якими сутність альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві переважно зводиться до перемовин. Під час наукової розвідки з'ясовано, що для Республіки Грузія характерна спеціальна юридична термінологія, а саме «мирова угода» та «медіація». Мирова угода як різновид адміністративного договору характерна для Республіки Молдова. Крім того, автором названо інші риси альтернативного вирішення спорів, які стосуються його учасників, рішень, витрат або особливостей адміністративного судочинства.

Ключові слова: альтернативне вирішення, публічно-правовий спір, адміністративне судочинство, Республіка Грузія, Республіка Молдова, примирення, медіація, переговори, правовий нігілізм, окуповані території.

Вступ. Для України досвід Республік Грузія та Молдова є цікавим у науковому ракурсі через спільні вектори правового розвитку у минулому, теперішньому та, можливо, майбутньому.

Республіки Грузія та Молдова вибрали курс до Європейського Союзу та отримали статус асоційованого членства. Порівняно з Латвійською, Литовською та Естонською Республіками, які вже є членами Європейського Союзу, актуальним буде досвід Республік Грузія та Молдова, які відносно нашої країни почали раніше шлях у Європейський Союз, тобто їх часові рамки є більш наближеними до української реальності, ніж 90-ті роки минулого сторіччя прибалтійських країн колишнього СРСР, коли відбувся їх вступ до Європейського Союзу. Крім асоційованого членства, спільними для наших країн є ознаки романо-германської правової системи. Також у зазначених країнах впроваджено переважно спеціалізоване або адміністративне судочинство, а не відбувається вирішення публічно-правових спорів у цивільному судочинстві. Як і в Україні, у цих республіках існує правовий нігілізм різної форми та ступеня. На території Республіки Грузія та Молдова наявні неконтрольовані території, відомі як Автономна Республіка Абхазія, або так звана Республіка Абхазія, територія колишньої Південно-Осетинської автономної області, або так звана Республіка Південна Осетія, а також адміністративно-територіальні одиниці лівобережжя Дністра, або так звана Придністровська Молдавська Республіка, у чому спостерігається ідентичність із тимчасово окупованими територіями в Україні.

Основна частина. Аналіз наукових досліджень виявив недостатність висвітлення нормативно-правового регулювання альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві України, яку можна подолати за рахунок проведення компаративістських досліджень. Різні аспекти сутності спорів у публічно-правових відносинах аналізували Н.Б. Писаренко, В.А. Сьоміна, В.В. Тильчик та інші вчені. Велике значення мають для розроблення проблематики роботи з альтернативного вирішення спорів, якою займалися С.С. Білуга, А.Г. Бортнікова, Н.А. Мазаракі, О.Д. Сидельников та інші дослідники. Предмет статті визначив доцільність використання наукових порівняльно-правових розвідок учених з питань альтернативного вирішення спорів, серед яких слід назвати праці О.І. Корчинського, Т.С. Кисельової.

Мета статті полягає в розгляді на прикладі Республік Грузія та Молдова загального стану нормативно-правового регулювання аналогів українського інституту альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві.

Результати. Нагадаємо, що в Республіці Грузія адміністративне судочинство провадиться загальними судами, а також палатою в адміністративних справах Верховного Суду, до компетенції яких входить можливість застосування норм про мирову угоду.

Аналіз Адміністративно-процесуального кодексу Республіки Грузія від 23 липня 1999 року № 2352 (საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, 1999) показав, що під час здійснення судочинства можуть застосуватись положення Цивільного процесуального кодексу Республіки Грузія, як це вже зустрічалося у практиці законодавства Литовської та Естонській Республік.

Щодо грузинського законодавця, то використання органами державної влади інституту мирової угоди виявилось врегульованим перш за все на рівні принципів судочинства, що нагадує рівень правової визначеності в українському законодавстві. Наше твердження ґрунтується на нормі статті 3 згаданого Кодексу, якою передбачено принцип диспозитивності. В розумінні цієї статті та за сутністю цього принципу маємо знати про наявність повноважень у адміністративного органу як учасника адміністративного спору, який уповноважений завершувати справу мировою угодою, відмовитись від позову або визнати позов, якщо це не суперечить законодавству Республіки Грузія.

На відміну від України, питання про сплату процесуальних витрат вирішується на розсуд сторін, а сторона може бути звільнена від обов'язку сплати судових витрат. Якщо ж сторони не домовились про розподіл сплати по судових витратах і сторона не звільнена від обов'язку сплати, то судові витрати розподіляються порівну. В останньому випадку це нагадує розподіл сплати витрат в українському адміністративному судочинстві.

Стосовно інституту медіації маємо зазначити, що в Республіці Грузія діє профільний Закон «Про медіацію», ст. 1 якого регламентує врегулювання виключно цивільно-правових спорів у судовому або позасудовому порядку. Дія цього Закону не поширюється на нотаріальну медіацію, передбачену Законом Грузії «Про нотаріат», медіацію й нотаріальну медіацію, передбачені Законом Грузії «Про вдосконалення спеціального порядку системної і спорадичної реєстрації прав на земельні ділянки та кадастрових даних у межах державного проєкту», медіацію, передбачену Кодексом про правосуддя щодо неповнолітніх, а також на медіацію задля розгляду та вирішення колективних спорів, передбачену Трудовим кодексом Грузії (საქართველოს კანონი, 2019).

Варто зазначити, що в українському адміністративному праві О.І. Корчинський на широкий спектр досудового врегулювання спорів вже звертав увагу, характеризуючи чинники, які позитивно впливають на доступність правосуддя, серед яких називав розширення участі неурядових і громадських організацій стосовно надання ними правової допомоги у квазісудових формах вирішення спорів (посередництво та примирення), надання відповідних податкових пільг у цих випадках (Корчинський, 2018: 144–145). Однак слід розуміти, що в Україні йдеться переважно про поширення ринкових форм медіації, крім того, в нас не такий масштабний законодавчий рівень врегулювання спорів до суду, як у Республіці Грузія.

Отже, в грузинському адміністративному судочинстві, попри широкий спектр різновидів медіації, альтернативне вирішення спорів в адміністративному судочинстві представлено інститутом мирової угоди.

Як і Україні, в Республіці Грузія встановлено окремий правовий режим на територіях Абхазії та Південної Осетії, які фігурують в окремому законі як Абхазька Автономна Республіка і Цхинвальський регіон, а також прилеглих до них зон (Об оккупированных территориях, 2018).

Аналіз джерел на території Абхазької Автономної Республіки показав, що про примирення сторін йдеться у статті 144 «Примирение сторон. Соглашение о примирении сторон» Кодексу Республіки Абхазія «Про адміністративне судочинство» від 15 червня 2015 року, а також в інших його частинах. Так, примирення сторін може стосуватися тільки їх прав та обов'язків як суб'єктів спірних публічних правовідносин і, можливо, в разі допустимості взаємних поступок сторін. За клопотанням сторін та їх представників суд припиняє провадження в адміністративній справі на термін, необхідний для примирення сторін.

Сторони можуть врегулювати спір, уклавши угоду про примирення. Угода про примирення сторін укладається у письмовій формі та підписується сторонами, їх представниками за наявності у них відповідних повноважень. Угода про примирення сторін має містити умови, на яких сторони прийшли до примирення, а також порядок розподілу судових витрат, в тому числі витрат на оплату послуг представника (Об административном судопроизводстве, 2015).

Виходячи з повідомлень у ЗМІ, представники так званої Республіки Абхазія спрямовують зусилля на гармонізацію законодавства з РФ (Программа формирования общего социального и экономического пространства между Российской Федерацией и Республикой Абхазия на основе гармонизации законодательства Республики Абхазия с законодательством Российской Федерации, 2020), що нагадує ситуацію з ДНР.

Аналіз джерел (О судебной системе республики Южная Осетия, 2007; О применении аналогии Законов России на территории Республики Южная Осетия, 1992) території колишньої Південно-Осетинської автономної області, або так званої Республіки Південна Осетія, дає змогу говорити про те, що в судовій системі відсутні адміністративні суди, а серед визнаних законодавчих джерел відсутній кодекс адміністративного судочинства. На цій території представниками місцевого населення констатовано дефіцит законодавчих актів та до введення в дію відповідних законів Республіки Південна Осетія діє аналогія законів РФ.

В Республіці Молдова для кращого розуміння національної специфіки альтернативних способів врегулювання спорів треба згадати про те, що Адміністративний кодекс Республіки Молдова від 19 липня 2018 року № 116 (Административный Кодекс Республики Молдова, 2018) визначає правовий статус учасників адміністративних відносин, повноваження адміністративних органів публічної влади та судових інстанцій, компетентних розглядати адміністративні спори, права та обов'язки учасників адміністративного провадження й адміністративного судочинства. За такого підходу молдавське судочинство використовує практику мирової угоди та медіації для примирення, які ми відносимо до альтернативних способів вирішення спорів. Так, мирова угода, згідно з положеннями статті 155 цього Кодексу, є публічно-правовим договором, яким на основі взаємних поступок у результаті раціональної оцінки фактичного або правового стану ситуації усувається наявна невизначеність. Це означає, що ризик майбутньої проблеми, яка може привести до звернення в суд, знижується, адже орган публічної влади уповноважений замість видання адміністративного акта укласти з особою, якій мав би бути акт адресовано, адміністративну угоду. Щоправда, спочатку вступає в дію порядок урегулювання спору за цим договором.

Інститут угоди про примирення передбачено статтею 217 зазначеного Кодексу для вирішення спору загалом або частково, відомості про зміст якої вносяться в протокол судового засідання. Як і в Україні, така угода стосується виключно прав та обов'язків сторін провадження, може укладатись на пропозицію судової інстанції, з якою мають право погодитися сторони. У будь-якому разі угода про примирення затверджується судовою ухвалою.

Існує ще одне положення, обов'язковість виконання якого передбачено під час розгляду допустимості адміністративного позову. Серед умов неприпустимості адміністративного позову існує укладення сторонами угоди про примирення. Згідно зі статтею 207 Кодексу, судова інстанція перевіряє за власною ініціативою відповідність адміністративного позову умовам допустимості. У разі його неприпустимості позов визнається таким ухвалою, яка підлягає оскарженню в касаційному порядку. У цьому разі визнання позову неприпустимим виключає можливість повторного звернення до суду того ж позивача з тим же позовом.

Також окремою главою Кодексу передбачено виконання судових рішень та судових угод про примирення. Відповідно до статті 249 Кодексу, встановлено загальні положення їх виконання, вимоги до виконавчого документа, виконання судових рішень, штрафу, видання адміністративних актів судовою інстанцією та уповноважених виконавців тощо. Наприклад, за загальним правилом, питання про виконання судових рішень та судових угод про примирення належить до компетенції апеляційних інстанцій. Рішення у виконавчому провадженні виносяться за допомогою ухвал, які в триденний термін можуть бути оскаржені в касаційному порядку у Вищій судовій палаті.

На окрему увагу заслуговує Закон Республіки Молдова «Про медіацію» від 3 липня 2015 року № 137 (О медиации, 2015), який визначає статус медіатора, організаційні форми діяльності медіатора й вимоги до реєстрації організацій, які здійснюють медіацію, принципи здійснення та наслідки медіації, особливості медіації в конкретних галузях, а також установлює повноваження державних органів та установ у сфері медіації.

Аналіз цього Закону показав, що медіація застосовується у доволі широкому спектрі спорів, а одним з її результатів є укладання угоди. Серед них слід назвати цивільні, трудові, сімейні спори, адміністративні та кримінальні справи, а також спори про захист прав споживачів. Угода, яку укладають сторони у результаті медіації, називається мировою незалежно від того, досягнута вона по судовому спору або поза судом.

Для виконання цього Закону діє низка підзаконних актів, зокрема Наказ Міністерства юстиції Республіки Молдова «Про затвердження Положення щодо реєстрації бюро медіації та організацій, які здійснюють медіацію» від 26 листопада 2015 року № 614 «(Об утверждении Положения о регистрации бюро медиации и организаций, осуществляющих медиацию, 2015). Як бачимо, прийняття профільного закону логічно вимагало врегулювання не лише матеріальних та процесуальних відносин, але й прийняття відповідної кількості підзаконних актів.

З урахуванням положення статті 30 зазначеного Закону, відповідно до якої у спорах з адміністративних відносин положення цього Закону застосовуються тією мірою, якою вони не суперечать законодавству, що регулює ведення переговорів про укладання мирових угод за участю юридичних осіб публічного права і встановлює умови укладання подібних мирових угод, можемо говорити про наявність різних форм медіації. Її наявність, на нашу думку, розширює можливості людини у врегулюванні спорів.

Органи публічної влади та організації, які здійснюють медіацію та організовують надання медіативних послуг у галузі адміністративних спорів, можуть встановлювати додаткові кваліфікаційні вимоги до медіаторів, які будуть залучені в медіацію цих суперечок, і затверджувати списки медіаторів.

Загалом головні положення вищезазначеного Закону використовують принцип фасилітації, за якого медіатору дозволено пропонувати варіанти вирішення спору та висловлювати поради виключно на прохання сторін спору.

Впровадження інституту медіації спирається на державну підтримку та гарантію надання медіатора у відповідних випадках, а також характеризується контролем виконання угод. При цьому держава посилює вимоги до медіатора, встановлюючи атестацію та контроль.

Як приклад підтримки держави наведемо норми статті 39 зазначеного Закону, якою передбачено мотивування сторін до медіації для вирішення спору. Зокрема, сторони, які застосовують медіацію, звільняються від сплати державного мита за затвердження мирової угоди.

Якщо до подання позовної заяви до судової інстанції сторони брали участь у процесі медіації, але процес медіації припинився без укладення мирової угоди, під час подачі позовної заяви державне мито знижується на 25%.

Сторони, які вдалися до медіації після подачі позовної заяви, користуються такими пільгами, як розстрочення сплати державного мита; у разі завершення процесу медіації укладенням мирової угоди щодо всіх претензій повернення державного мита в таких обсягах: 100% – у разі примирення в першій інстанції; 75% – у разі примирення в апеляційній інстанції; 50% – у разі примирення в касаційній інстанції; в разі завершення процесу медіації частковим примиренням сторін щодо майнових претензій зменшення й повернення державного мита пропорційно сумі претензій, задоволеною шляхом примирення.

На завершення маємо зазначити, що Законом Республіки Молдова «Про основні положення правового статусу населених пунктів лівобережжя Дністра (Придністров'я)» від 22 липня 2005 року (Об основных положениях особого правового статуса населенных пунктов левобережья Днестра (Приднестровья), 2005) створено окремий правовий режим на автономно-територіальному утворенні з особливим правовим статусом – Придністров'ї, яке є невід'ємною частиною Республіки Молдова.

Аналіз джерел на території адміністративно-територіальні одиниці лівобережжя Дністра, або так званої ПМР, дає змогу говорити, що серед них присутні документи, за якими так званий суд розглядає справи, які виникають із публічних правовідносин, заснованих на адміністративно-владних повноваженнях, але у цивільному судочинстві (Гражданский процессуальный кодекс Приднестровской Молдавской республики, 2013). У зв'язку з цим зміст ЦПК ПМР містить правила мирової угоди, яку за певних умов затверджує суд.

З урахуванням того, що 7 вересня 2016 року оприлюднено Указ Президента ПМР «Про реалізацію підсумків республіканського референдуму, що відбувся 17 вересня 2006 року» № 348, можемо говорити про декларування наміру приведення законодавчої бази у відповідність до російського законодавства, де, як відомо, вже існує врегулювання спорів у порядку адміністративного судочинства, що нагадує ситуацію в Україні, а також у Республіці Грузія.

Висновки. На підставі викладеного складається уявлення, що в обох розглянутих країнах колишнього СРСР існують специфічне законодавство та передбачена ним система способів альтернативного вирішення спорів, яка, на думку її авторів, є адекватною місцевим очікуванням, традиціям та умовам розвитку. При цьому виявлено закономірність, яка полягає в тому, що ступінь нормативно-правового врегулювання спорів за участю судді є різним залежно від ступеня дискреційних повноважень державного органу.

Список використаних джерел:

1. Административный Кодекс Республики Молдова от 19 июля 2018 года № 116. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124406&lang=ru.
2. Гражданский процессуальный кодекс Приднестровской Молдавской республики от 18 декабря 2013 года № 6-3-V. URL: <http://www.vspmr.org/legislation/laws/zakonodateljniie-akti-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-v-sfere-sudoustroystva-i-protsessualjnogo-prava/grajzdanskiy-protsessualjniy-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki.html>.
3. Об административном судопроизводстве : Кодекс Республики Абхазия от 15 июня 2015 года № 3787-с-V. URL: <https://www.vs-ra.org/upload/iblock/23e/23e1b8a4d144755965c7880eacb73f99.pdf>.
4. О судебной системе Республики Южная Осетия : Конституционный Закон Республики Южная Осетия от 1 июня 2007 года. URL: http://vsruo.ru/normativnie_akti/detail.php?ID=973.
5. Корчинський О.І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Львів, 2018. 185 с.
6. Об оккупированных территориях : Закон Грузии от 23 октября 2008 года № 431-Пс. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/19132/6/ru/pdf>.
7. Об основных положениях особого правового статуса населенных пунктов левобережья Днестра (Приднестровья) : Закон Республика Молдова от 22 июля 2005 года № 173. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313004&lang=2>.
8. О медиации : Закон Республики Молдова от 3 июля 2015 года № 137. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110536&lang=ru.
9. О применении аналогии Законов России на территории Республики Южная Осетия : Постановление Верховного совета Республики Южная Осетия от 29 января 1992 года № 1. URL: http://vsruo.ru/normativnie_akti/detail.php?ID=302.
10. Об утверждении Положения о регистрации бюро медиации и организаций, осуществляющих медиацию : Приказ Министерства юстиции Республики Молдова от 26 ноября 2015 года № 614. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=89595&lang=ru.
11. Программа формирования общего социального и экономического пространства между Российской Федерацией и Республикой Абхазия на основе гармонизации законодательства Республики Абхазия с законодательством Российской Федерации от 12 ноября 2020 года. URL: http://presidentofabkhazia.org/upload/iblock/825/programma-_1_.pdf.
12. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი 23.07.1999 № 2352. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16492?publication=82>.
13. საქართველოს კანონი 18.09.2019 № 4954-ლს მედიაციის შესახებ. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4646868?publication=1>.

References:

1. Administrativnyi Kodeks Respubliki Moldova [Administrative Code of the Republic of Moldova] ot 19.07.2018 № 116. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124406&lang=ru [in Russian].
2. Grahdanski protsessualni kodeks Pridnestrovskoi Moldavskoi respubliki [Civil Procedure Code of the Pridnestrovskaya Moldavskaya Respublika] ot 18.12.2013 № 6-Z-V. URL: <http://www.vspmr.org/legislation/laws/zakonodateljniie-akti-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-v-sfere-sudoustroystva-i-protsessualjnogo-prava/grajzdanskiy-protsessualjniy-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki.html> [in Russian].
3. Kodeks respubliki Abkhaziia Ob administrativnom sudoproizvodstve [Code of the Republic of Abkhazia On administrative proceedings] ot 15.06.2015 № 3787-s-V. URL: <https://www.vs-ra.org/upload/iblock/23e/23e1b8a4d144755965c7880eacb73f99.pdf> [in Russian].
4. Konstitucionnyi zakon respubliki Iuzhnaia Osetiia "O sudebnoi sisteme respubliki Iuzhnaia Osetiia" [Constitutional law of the Republic of South Ossetia "On the judicial system of the Republic of South Ossetia"] ot 01.06.2007. URL: http://vsruo.ru/normativnie_akti/detail.php?ID=973 [in Russian].
5. Korchynskiy O.I. (2018). Pravovi zasady orhanizatsii administratyvnoho sudochynstva v Ukraini [Legal bases of the organization of administrative proceedings in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Lviv. 185 p. [in Ukrainian].
6. Ob okkupirovannykh territoriiakh [About the occupied territories]: Zakon Gruzii ot 23.10.2008 № 431-II-s. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/19132/6/ru/pdf>. [in Russian].
7. Ob osnovnykh polozheniiakh osobogo pravovogo statusa naseleennykh punktov levoberezhia Dnestra (Pridnestrovia) [On the main provisions of the special legal status of settlements on the left bank of the Dniester (Transnistria)]: Zakon Respub-

- lika Moldova ot 22.07.2005 № 173. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313004&lang=2> [in Russian].
8. O mediatcii [About mediation]: Zakon Respubliki Moldova ot 03.07.2015 № 137. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110536&lang=ru [in Russian].
 9. Postanovlenie Verkhovnogo soveta respubliki Iuzhnaia Osetiia ot 29.01.1992 № 1 “O primenenii analogii Zakonov Rossii na territorii Respubliki Iuzhnaia Osetiia” [On the application of the analogy of the Laws of Russia on the territory of the Republic of South Ossetia]. URL: http://vsruo.ru/normativnie_akti/detail.php?ID=302 [in Russian].
 10. Prikaz Ministerstva iustitcii Respubliki Moldova ot 26.11.2015 № 614 “Ob utverzhdenii Polozheniia o registracii biuro mediatcii i organizacii, osushchestvliaiushchikh mediatciiu” [On approval of the Regulations on registration of mediation bureaus and mediation organizations]. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=89595&lang=ru [in Russian].
 11. Programma formirovaniia obshchego sotcialnogo i ekonomicheskogo prostranstva mezhdru Rossiiskoi Federatsie i Respublikoi Abkhaziia na osnove garmonizacii zakonodatelstva Respubliki Abkhaziia s zakonodatelstvom Rossiiskoi Federatsii [Program for the formation of a common social and economic space between the Russian Federation and the Republic of Abkhazia on the basis of harmonization of the legislation of the Republic of Abkhazia with the legislation of the Russian Federation] ot 12.11.2020. URL: http://presidentofabkhazia.org/upload/iblock/825/programma-_1_.pdf [in Russian].
 12. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი 23.07.1999 № 2352. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16492?publication=82> [in Georgian].
 13. საქართველოს კანონი 18.09.2019 № 4954-ლს მედიაციის შესახებ. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4646868?publication=1> [in Georgian].